

ART DECO

ZWIER EN MELODIE

ART DECO

Omslag: Willy Herzig

1000 Takte Tanz, band 10 1934

ART DECO

ZWIER EN MELODIE

Samengesteld uit de collectie van

Rob Aardse, Warmond

BEKKING & BLITZ UITGEVERS B.V. AMERSFOORT
KUNSTHAL ROTTERDAM

HOW MANY TIMES?

BY

IRVING BERLIN

96 Loris

PRIX: 8.00

PUBLICATIONS FRANCIS-DAY (S.A.) 30, RUE DE L'ÉCHIQUEUR - PARIS (10)
IRVING BERLIN, INC. NEW YORK

Authorized for sale and distribution only in France, French Possessions, Holland, Belgium, Luxembourg, Switzerland, Monaco, Italy, Spain and Portugal

P. F. D. 695

Loris

How many times? © 1926

Het ontstaan van een verzameling

De vondst in 1988 van de schitterende catalogus *Musica Ornata*, gaf de doorslag om mijn verzameling toegepaste grafische kunst op boekbanden en brochures (1890-1940) drastisch uit te breiden met bladmuziek, omdat ik daarin schitterende Art Nouveau ontwerpen ontdekte van Eugène Grasset, Jules Chéret, Leo Cappiello, Fritz Erler, Max Klinger, Koloman Moser, Steinlen en vele andere beroemde ontwerpers, met name uit de fondsen van uitgevers zoals Ricordi, Enoch, Heugel en Breitkop & Härtel.

Inmiddels heb ik vele fraaie ontwerpen kunnen toevoegen aan mijn collectie bladmuziek, met o.a. werk van Henri Berssenbrugge, Lion Cachet, Leo Gestel, Jan Sluijters, Jan Toorop, Iwan Bilibine, Picabia, Raoul Dufy en Natalie Gontcharova.

De verscheidenheid aan kunststijlen die zich aandienen in de opwindende periode van ruwweg 1890 tot 1940 laat zich aan de hand van de verzameling duidelijk visualiseren en vormt een rijke informatiebron over die periode. Als zodanig levert ook de deelcollectie gedecoreerde bladmuziekslagen een belangrijke kunsthistorische bijdrage aan de beeldvorming van de toegepaste kunsten, waar wat dit specifieke onderwerp betreft, tot nu toe weinig of geen onderzoek naar is verricht.

Bladmuziek is een uitermate lastig verzamelgebied. Door de kwetsbaarheid van het doorgaans dunne en slechte papier is het heel lastig om losse, gave exemplaren te vinden. Bovendien is het voor handelaren een kwetsbaar artikel, vooral op boekenmarkten met wind en regen.

Wel vindt men soms convoluten, stevige halflinnen mappen met ca.50 verschillende vakkundig ingebonden exemplaren. Het probleem is vaak, dat de bladmuziek is aangepast aan het formaat van de map en niet andersom, dus veelal 'verkeerd' afgesneden. Men dient dan ook de map compleet te ontmantelen, om de interessante exemplaren er zo gaaf mogelijk uit te halen, en waar mogelijk verantwoord te restaureren.

We spreken hier dan ook over zeer gevoelig drukwerk dat, ondanks de enorme verscheidenheid aan titels en soms in gigantische oplagen gedrukt, nauwelijks nog in goede staat te vinden is.

Over die oplagen is zover ik weet weinig bekend. Onlangs vond ik een fraai en gaaf ontwerp van Géo Dorival (1871-1939) voor Octave

Crémieux's compositie 'Quand l'Amour Meurt', Paris 1904, waarop de uitgever Digoudé Diodet trots vermeldt, dat hij inmiddels meer dan 270.000 exemplaren heeft verkocht!

De bladmuziekomslagen in deze uitgave, en op de tentoonstelling vormen een zorgvuldige keuze uit de deelcollectie Art Deco, afkomstig uit Nederland, België, Frankrijk, Duitsland en Engeland, met ontwerpen van o.a.: Willem van Konijnenburg, Otto van Rees en Paul Schuitema. Jean van Caulaert, Peter de Greef en René Magritte. Roger de Valerio, Würth, Paul Colin, Loris, Willy Herzig, Paul Telemann, Ludwig Hohlwein en Hans Rudi Erdt. De belangrijkste uitgevers tijdens het Interbellum waren ondermeer in Nederland : Alsbach. België: Schott frères en L'Art Belge. Frankrijk: Salabert en Francis Day, en voor Duitsland: Drei Masken, Wiener Bohème, Benjamin en Ufaton.

Naast bladmuziek, worden ook omslagen van programmaboekjes in Art Deco-stijl getoond. Vooral de Nederlandse omslagen van de Stadsschouwburg, Revue Henri ter Hall, Koninklijke Schouwburg, Scala, Concertgebouw, Tuschinski, Hollandsche Schouwburg en de Amsterdamsche Kunstkring vallen op door hun fraaie vormgeving, met ontwerpen van o.a.: Rie Cramer, Raoul Hynckes, Joan Collette, 'Moemie'Schwarz, Valentijn van Uytvanck, Chris v.d. Hoef, Pieter Hofman, Chris Agterberg, Fré Cohen, Jeanne Bieruma Oosting, Chris Lebeau, Richard Roland Holst, Jac. Jongert en H.Th.Wijdeveld.

Van de Franse programma-omslagen voor Casino de Paris, Moulin Rouge en de l'Opéra Comique, attendeer ik u graag op ontwerpers als : Charles Gesmar, Catherine Barjansky, Robert Bonfils en Umberto Brunelleschi.

Zonder het enthousiasme van tentoonstellingsmaker Benno Tempel en uitgever Niels Bekking was deze presentatie niet tot stand gekomen, waarvoor mijn dank,

Rob Aardse

Warmond januari 2006

Over Rob Aardse en zijn collectie

De ontmoeting met een verzamelaar is altijd een boeiende ervaring! Dat geldt in het bijzonder voor die met Rob Aardse, wiens collectie, gewijd aan grafische kunst op boekbanden, omslagen van muziekpartituren, kaften en brochures uit de periode tussen 1890 en 1940, voor de verschillende toepassingen uit duizenden stukken van buitengewoon goede kwaliteit bestaat.

Ik had het genoegen om kennis te maken met Rob Aardse tijdens de expositie 'Quelque notes de musique et d'amitié' die in 2002 in de Bibliotheca Wittrockiana in Brussel werd georganiseerd, over partituren voorzien van een opdracht, uit de tijd tussen 1870 en 1970.

Wij konden het direct goed met elkaar vinden en hij nodigde mij uit om zijn collectie in Warmond te komen bekijken in zijn woonark, omgeven door een fantastische tuin die hij met bijna even veel zorg onderhoudt als zijn collectie. Na een heerlijk maaltijd, bereid door zijn vrouw Anja, zijn we naar de kelders afgedaald: een soort schateiland, een magisch oord waar hij zijn fantastische collectie hoedt en bewaart volgens alle eisen van een museum, waarbij hij de grootste nauwgezetheid betracht bij het conserveren en ordenen van zijn kunstwerken.

De collectie bestaat voor een deel uit uitgeversbanden uit de periode van de Art Nouveau, waarin motieven met grote sierlijkheid en fantasie tot ontwikkeling kwamen. En niet alleen op boekbanden en schutbladen, maar ook op omslagen, titelpagina's, frontispices, vignetten en sluitversieringen en exlibris. Deze tonen een wereld aan werken die, hoewel industrieel vervaardigd, exemplarisch zijn. Enkele van deze werken zijn te bewonderen in de Jugendstilagenda 2006, een prachtige editie, deze werd voorafgegaan door de Jugendstilagenda editie 2004, exclusief gewijd aan boekbanden uit dat tijdperk, en in 2005 publiceerde hij een Jugendstilagenda met omslagen van muziekpartituren, getekend door kunstenaars als Georges Auriol, Eugène Grasset, Théo Van Rysselberghe, George de Feure en Steinlen.

Voor wat betreft de huidige tentoonstelling over muziek en dans – Art Deco: Zwier & Melodie – is het een waar genoegen om te zien hoe de grootste kunstenaars uit dat tijdperk hun talenten verenigden met die van de componisten, en zo vleugels gaven aan de muziek in de vorm van suggestieve tekeningen in zwart-wit en in kleur. Onder de belangrijkste namen zien we Marcel Bagniet, René Magritte, Paul Colin, Roger de

Valerio, Umberto Brunelleschi, Jean van Caulaert, Peter de Greef, Würth, Charles Gesmar, Catherine Barjansky, Loris en Robert Bonfils. Ongeveer driehonderd stukken getuigen van de verbazingwekkende verscheidenheid aan kunstwerken op dit gebied en van de goede keuzes van Rob Aardse.

Ook een zestigtal programma's uit die periode maken deel uit van de collectie, afkomstig van de meest prestigieuze theaters: het Théâtre Marigny, de Scala, de Opéra Comique en het Apollo, evenals door Charles Gesmar getekende programma's van het Casino de Paris en de Moulin Rouge.

Een echte verzamelaar beschouwt zich als een hoeder van deze 'schoonheden', maar ook als een intermediair die deze schatten niet alleen voor zijn eigen plezier bewaart, maar ze ook wil delen met anderen. Dat laatste is beslist de bedoeling van Rob Aardse, waar niets beters dan deze expositie van kan getuigen. Veel genoeg!

Adrienne Fontainas

Vice-voorzitster van de Association Internationale de Bibliophilie

Een tweede leven voor vergeten bladmuziek

Hoeveel liggen er nog op zolder? Velletjes kleurrijk geïllustreerde bladmuziek met totaal vergeten deuntjes... Ordeloos onder een laag stof en spinrag, aangevreten door de muizen, veilig opgeborgen in een koffer, of ooit netjes ingebonden en helaas aan de randen recht gesneden.

Misschien liggen er niet zoveel meer, want het zijn hebbedingen geworden, ontdekt door verzamelaars... en handelaars. Waar is de tijd dat men ze met stapeltjes vond in de ramsj. Nu zijn ze begeerd, niet zozeer voor de muziek of de tekst, maar voor de afbeelding op het voorblad. Ze gaan soms voor hoge prijzen, zeker als er een naam opstaat van een kunstenaar, toen nog nauwelijks bekend maar nu beroemd.

Ooit was bladmuziek heel populair, precies voor het deuntje. Er werd toen nog thuis gezongen rond de piano, tot de stem van beroepszangers via de grammofoon en de radio de huiskamer vulde. Er werd gekweeld op café rond de tingeltangel, tot de mechaniek van de jukebox met één druk op de knop nummertjes op verzoek liet afdraaien, lang vóór de geprojecteerde lettertjes van karaoke een makkie maakten. *Op elke steiger klonk een lied*, vóór de overmodulatie van een jankende transistor of de bonkende bassen van een *soundmachine* elk redelijk menselijk geluid overstemden.

Een appellerende illustratie moest toen een liedje doen verkopen; Klassieke muziek had dat niet echt nodig, maar populaire aria's uit een opera of operette juist wel, net als de vluchtige deuntjes uit een revue, een cabaretprogramma, een musical, een film... Soms zorgden foto's van een bekende zanger of zangeres voor een extra verkoopargument. De afbeeldingen suggereerden min of meer de inhoud: romantisch, ondeugend, ironisch, karikaturaal, seksistisch... De typografie moest de illustratie ondersteunen maar vooral de titel als *eyecatcher* opvoeren. En wat voor ons heel fraai is: op bladmuziek, vooral die uit het interbellum, kan men de evolutie van de mode volgen, en de ontwikkelingen in de maatschappij. De vrouw mag bijvoorbeeld een sigaretje roken en aan een cocktail nippen, ook al wordt ze nog voorgesteld als lustobject voor een dominante of sullige man. Sport wordt stilaan mogelijk voor iedereen. Reizen, skiën en zonnebaden: het is voor velen nog een droom, maar

auto's, pakketboten, treinen en vliegtuigen moeten dat verlangen naar verre geneugten werkelijk maken.

Er zijn aparte categorieën van bladmuziek met een eigen retoriek: clubliederen, vaderlandse gezangen, politieke strijdliederen, marsen van internationale tentoonstellingen of olympiades... De jazzy blaadjes hebben ook een eigen stijl: vaak een foto van de band of de zanger(es), soms een krachtige en ritmisch opgebouwde afbeelding. Bijzonder merkwaardig en heel zeldzaam zijn enkele ontwerpen voor avant-gardemuziek: uitermate sober versierd met een expressionistische of kubistische houtsnede, of opgebouwd met enkele kleurenvlakken en een architectonische typografie.

De vergeten bladmuziek heeft bij verzamelaars een tweede leven gekregen. Er worden tentoonstellingen mee gemaakt en boeken over gepubliceerd, vorig jaar in België zelfs twee bijna tegelijkertijd. Die belangstelling is terecht, want bladmuziek is niet alleen mooi om naar te kijken en nostalgisch weg te dromen, maar houdt ons ook een spiegel voor van het leven in lang vervlogen jaren.

Norbert Poulain, voorzitter vzw Interbellum, Gent

Art Deco

Zwier en melodie

Dans en muziek in de jaren twintig en dertig

De Art Deco is een van de meest populaire en galante stromingen uit de moderne kunst. Fraai gevormde meubels, keramiek, sculpturen en textielen zijn daarom veel gezochte verzamelobjecten. Hoewel musea relatief weinig Art Deco tonen, is de interesse voor de voorwerpen onder collectioneers nog steeds groeiende. De objecten zijn mede zo populair vanwege de luxe levensstijl die ermee geassocieerd wordt. De stroming valt grotendeels samen met het interbellum, een periode die tot de verbeelding spreekt. Na de Eerste Wereldoorlog was er een hernieuwd elan te bespeuren. De welgestelden van de aarde omgaven zich met overdaad en feestten tot de dageraad. Hun stadspaleizen, villa's en hotelkamers waren ingericht volgens het Art Deco totaalconcept. Modieuze meubels, tapijten, behang, lampen en stucwerk maakten de interieurs tot een *Gesamtkunstwerk*. Maar niet alleen de interieurs werden door Art Deco kunstenaars gestileerd. Ook de gebouwen zelf, kleding en transportmiddelen ontkwamen niet aan de decoratieve stijl.

Ontstaan van de stroming

De naam Art Deco kwam in zwang na de tentoonstelling Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels Modernes in Parijs in 1925. Als afgeleide van de titel van de tentoonstelling is de term Art Deco ontstaan. Maar op het moment zelf gebruikte men meer de benaming Jazz Style. Op de tentoonstelling van 1925 werd de nieuwe stroming, die sinds circa 1920 een duidelijke vorm aannam, voor het eerst in een substantiële presentatie getoond. Het is niet onlogisch dat dit in Parijs gebeurde, een stad die synoniem leek voor het grote genieten. Parijs was bruisend en vernieuwend. Het waren de jaren van de exclusieve feesten, gegeven door kunstenaars als Kees van Dongen. De decadentie van die jaren leidde tot de benaming *les années folles*.

De Art Deco verbindt uiteenlopende kunstdisciplines. Het decoratieve karakter van de kunstwerken is het eerste wat in het oog springt. Het is dan ook een stijl die met name in de toegepaste kunsten en de architectuur veel invloed had, maar ook in de beeldende kunsten wel navolging vond. Geometrische lijnvoering, gedurfde kleurcombinaties en monu-

mentale vormen geven de objecten en voorstellingen elegantie en grandeur.

De Art Deco is een herkenbare stijl die opmerkelijk genoeg voortkomt uit een aantal avant-gardistische stromingen. Het is als het ware een amalgaam van stijlen als kubisme, Russisch constructivisme en Italiaans futurisme. De schilderijen van de Franse kunstenaar Fernand Léger maken de vertaalslag van het theoretische kubisme naar een meer decoratieve verwerking van de fragmentatie van de voorstelling (afb. p. 34, 52). De hoekige lijnen waarlangs de composities zich afspeelden, de stapeling en herhaling van vormen en het veelvuldige gebruik van diagonaallijnen getuigen van de intensieve bestudering van de Russische constructivisten. En de fascinatie met snelheid en moderne technologie van de futuristen vinden we terug in de gestroomlijnde vormen van de Art Deco. Maar ondanks de avant-gardistische basis is de Art Deco zelf een burgerlijke stroming die bedoeld was om te plezieren, te behagen en te verfraaien.

Het samengaan van elementen uit verschillende moderne stromingen leidde tot geabstraheerde en vereenvoudigde vormen die gecombineerd werden met elementen uit de Jugendstil. Gestileerde bloemen en dieren verwijzen duidelijk naar die invloed. Maar anders dan in de Jugendstil zijn de vormen abstracter en hoekiger, in plaats van grillig en zwierig golvend. De ontwerpen zijn in het algemeen symmetrisch van opbouw, in tegenstelling tot die van de Jugendstil.

Daarnaast zijn invloeden uit de Niet-westerse wereld terug te vinden. Met name de culturen van Egypte, Indonesië, China en, in mindere mate, Afrika dienden als inspiratiebron (afb. p. 71, 84). Opvallend is dat het Japonisme, dat sinds het impressionisme grote invloed uitoefende op de Westerse kunst, aan belang inboet. De grootste rage werd ontketend door de ontdekking van het graf van Toetankhamon in 1922. De Egyptische cultuur werd daardoor enorm populair. Dit uitte zich onder andere in de mode. Beroemd is het korte kapsel van de vrouwen, dat voor een mysterieuze uitstraling zorgde, waardoor ze wel vergeleken werden met een Egyptische sfinx (afb. p. 49).

Een aparte plek wordt ingenomen door ontwerpen die zijn gebaseerd op objecten en motieven van de Amerikaanse Indianen, de Azteken en de Maya's en op de naïeve Russische volksvertellingen (afb. p. 109). Deze laatste invloed verliep via het Russische Ballet van Sergei Diaghilev. De ontwerpen van Natalia Gontcharova en Léon Bakst waren

daarbij een belangrijke inspiratiebron voor ontwerpers als Charles Gesmar (afb. p. 128).

Zwier en stroomlijn

De Art Deco stijl is goeddeels te situeren in het interbellum, de periode tussen de beide wereldoorlogen. Daarbij valt er een tweedeling te maken. De eerste periode, die de jaren twintig omvat, wordt vooral gekarakteriseerd door de Franse invalshoek, die luxueus en stijlvol is. Kostbare materialen als ivoor, marmer en exotische houtsoorten (palissander, ebben en noten) worden veelvuldig gebruikt en maken de ontwerpen duur en slechts bereikbaar voor een select gezelschap. De modewereld fungeerde als katalysator voor het ontstaan van deze zwierige en extravagante Art Deco. Met name de Franse couturier Paul Poiret, die sinds de jaren tien naam maakte met zijn sensuele en gewaagde creaties, is daarbij een belangrijke inspirator geweest. Zijn Chinejaponnen waren vloeiende creaties die vrouwen vrijheid en elegantie gaven. Ze weerspiegelen de exotische interesse. De lage taille en het achterwege laten van een dwingend korset deden de vrouw heupwiegen. De toepassing van luxe stoffen, veren, de hoge col en nauwsluitende hoofddeksels bepaalden het karakteristieke beeld van vrijheid in de jaren voor de beurkrach. De korte kapsels van de vrouwen onderstrepen hun vrijgevochten uiterlijk van die jaren en geeft ze een androgyn sensualiteit. De dames zijn tegelijkertijd beminnelijk én eigengereid. Deze hedonistische vrouwen waren aanlokkelijk en mysterieus, zoals misschien wel het mooiste verbeeld door de filmster Louise Brooks. In Amerika werden de vrijgevochten, rebelse dames "flappers" genoemd; ze waren een ware schrik voor het ideaalbeeld van de *suburban* families.

De tweede periode, in de jaren dertig, laat een versobering zien. De uitbundige versieringen verdwijnen en de zogenaamde *streamline forms* worden populair: gestroomlijnde vormen die verwijzen en voortkomen uit de machinerie van de industrie. De aërodynamica van blinkende auto's en vliegtuigen zijn daarvan de beste voorbeelden. De vormen worden strakker en zakelijker. Deze ontwikkeling wordt grotendeels gestimuleerd vanuit het moderne Amerika. De fascinatie voor snelheid en reizen wakkeren ook de voorliefde voor gemotoriseerde voertuigen aan. De racewagen, de elektrische trein en het vliegtuig worden enorm populair. Dat blijkt wel uit de populariteit van Charles Lindberg. In 1927

deed hij met zijn Spirit of St. Louis een spectaculaire poging om de Atlantische Oceaan over te vliegen, en slaagde daarin. Daarmee werd hij een symbool voor de vooruitgang.

Zoals in Frankrijk de modewereld als aanjager van de Art Deco gezien kan worden, zo vindt in Amerika de stroming haar oorsprong in de architectuur van wolkenkrabbers als het Chrysler Building en het Rockefeller Center in New York (afb. p. 28, 29). De puissant rijken maakten van hun onderkomens hoog boven de grond iets uitzonderlijks. De etages van hun appartementen veranderden ze in ware paleizen, inclusief zwembaden en dierentuinen.

Doordat innovaties elkaar in snel tempo opvolgden en dankzij de massaproductie ontstond een breed aanbod van consumptiegoederen waar de burgerij gebruik van kon maken. Meer mensen konden zich hierdoor de Art Deco ontwerpen veroorloven. Het omslagpunt van elitair naar massaproduct lijkt mede ingegeven door de beurskrach 29 oktober 1929. De geldverslindende productie van luxe objecten maakte toen plaats voor goedkope en snelle procédés.

Hoewel Art Deco vanuit Frankrijk en Amerika andere landen beïnvloedde, neemt Nederland een enigszins bijzondere positie in. Er wordt wel beweerd dat de stroming in ons land zo goed als geen navolging vond. Maar als we het ontwerp van Willem van Konijnenburg vergelijken met het omslag van het programmaboekje van de tentoonstelling Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels Modernes zien we opvallende overeenkomsten (afb. p. 20, 21). In Nederland heeft de Art Deco dan ook een iets andere ontwikkeling doorgemaakt dan in de meeste landen. De gestileerde vormtaal van het symbolisme, met name die van de Javaanse elementen die Jan Toorop in zijn werken gebruikte, vormt een belangrijke inspiratie voor de vaderlandse Art Deco (afb. p. 121, 132). Ook in het werk van Konijnenburg zien we de golvende lijnvoering van het symbolisme in een meer gestileerde variant terugkeren. Deze stileringswijze werd gecombineerd met het hoekige expressionisme dat in Nederland veelvuldig voorkwam. Zo ontstond een robuuste, zware vorm van Art Deco, zowel in de beeldende kunsten als in de architectuur. (afb. p. 89, 131)

Van ballroom tot bioscoop

De Art Deco ontwerpen brengen een tijd tot leven die de fantasie nog steeds weet te prikkelen. De voorstellingen tonen de luchthartige, opgezuimde sfeer van de *roaring twenties*, toen na de verschrikkingen van de Eerste Wereldoorlog men veel deed om het leed te vergeten. De economische impuls uit die jaren droeg veel bij aan het elan. Dankzij de oorlog hadden velen fortuin gemaakt, bijvoorbeeld in de wapenhandel. In Amerika alleen al kwamen er dankzij de oorlog circa 10.000 nieuwe miljonairs bij. Deze *nouveaux riches* mengden zich met de aristocratie in het uitgaansleven. Daar ontmoetten ze filmsterren. De aristocraten gingen avontuurlijke *liaisons* aan met actrices waardoor klasse en glamour zich vermengden. Welgestelde families als Vanderbilt, Carnegie en Rockefeller gaven door hun levenswijze en hun opdrachten invulling aan de Art Deco. Het Rockefeller Center in New York is daar het mooiste voorbeeld van.

Het meest duidelijk komt de luxueuze, decadente levensstijl tot uiting in de wereld van vermaak. Daarbij was de jazz, met de in die tijd als exotisch beschouwde negers, de swingende muziek die de mensen de dansvloer opjoeg. Zwierige dansen als tango, foxtrot en charleston brachten in menige ballroom de mensen in extase, maar deden zedenprekers verwilderd zuchten. Daarnaast zorgden combo's in restaurants en café dansants voor een sfeervolle omlijsting van een avondje uit. De sieraden van Cartier en kokerjurken van Coco Chanel zorgden voor de aankleding.

Een verhaal apart vormt de filmindustrie. In de schijnwereld van glitter en glamour projecteerden de burgers hun verlangens. In de bioscopen vierden avond aan avond filmsterren als Marlene Dietrich hun successen. De leefwijze van de filmsterren werd op de voet gevolgd. Acteurs met een opvallende verschijning, zoals Rudolf Valentino en de goedgebouwde Buster Keaton met zijn strakgesneden maatkostuums, waren de dandy's van die tijd en deden de damesharten sneller kloppen.

De beroemde Duitse filmaatschappij UFA bracht vele films uit met beroemde sterren als Emil Jannings en Zarah Leander, compleet met soundtracks. Maar haar grootste troef was Marlene Dietrich die met haar onsterfelijke lied 'Ich bin von Kopf bis Fuß auf Liebe eingestellt' uit de film *Der blaue Engel* een geliefde song had die in heel Europa werd nagezongen. Fritz Lang fascineerde met zijn utopische en futuristische *Metropolis* (afb. p. 123). Naast Duitsland zien we dat ook in Hollywood

Art Deco grote invloed had op de film. Cecil B. De Mille wist in zijn spektakelfilms het exotisme van Egypte handig uit te buiten. En 20th Century Fox heeft in naam en logo overduidelijk gekozen voor de moderne uitstraling van de Art Deco. Ook de bioscopen zelf waren wonderen van Art Deco. Los Angeles met theaters als Wiltern en Pantages, Londen bezat Odeon, Parijs had Rex en Amsterdam het Tuschinski Theater en Desmet.

Bladmuziek

Juist vanwege het decoratieve element van de Art Deco is er altijd veel aandacht uitgegaan naar de toegepaste kunsten, maar zijn de beeldende kunsten relatief gezien onderbelicht gebleven. Tot de Art Deco schilderkunst worden slechts enkele kunstenaars gerekend zoals Tamara de Lempicka, Tsugurharu Foujita en Kees van Dongens werk uit de jaren twintig. In de grafische kunsten daarentegen is een enorme beeldrijdom te vinden, die voor een belangrijk deel ons idee over de Art Deco en het decadente leven van de *roaring twenties* bepaalt. De affiches van Cassandre, Paul Colin, Georges Lepape en George Barbier zijn iconen van de Art Deco. Een apart genre binnen de grafische kunsten wordt gevormd door de omslagontwerpen voor bladmuziek. Opmerkelijk genoeg komen deze voorstellingen zo goed als niet voor in de Art Deco naslagwerken. Deze ontwerpen kunnen echter als een invloedrijke kunstvorm uit de Art Deco worden beschouwd.

In de tijd dat de radio voorzichtig begon te spelen, de grammofoon nog lang niet in iedere woonkamer stond en cd's niet bestonden, musiceerden de mensen zelf. Om dat mogelijk te maken werd bladmuziek uitgegeven met de beroemdste en meest populaire melodieën. Combo's in danszalen, strijkjes in cafés en pianisten in bioscopen, allen gebruikten bladmuziek.

De uitvinder van de lithografie, de Duitser Alois Senefelder, had nooit kunnen bevroeden dat zijn ontdekking zo'n vlucht zou nemen. Maar het zou hem goed hebben gedaan te weten dat zijn vondst met name voor de muzieknotatie gebruikt zou worden. Rond 1797 experimenteerde Senefelder met druktechnieken. Hij was op zoek naar een goedkope manier om muziek (noten en balken) af te drukken en zo ontwikkelde hij de lithografie.

De wereld van elegante dames en charmante heren komt tot leven op

de omslagen van bladmuziek. Tango, foxtrot, shimmy en furlana werden gedanst in de mondaine uitgaansgelegenheden van Parijs, Berlijn, Brussel en Amsterdam. Om de bekende en populaire melodieën uit het interbellum te kunnen spelen, waaronder evergreens als 'The song is ended. But the melody lingers on' van Irving Berlin en 'O lady, be good' van Georges Gershwin, werd er bladmuziek geproduceerd met oplagen van soms wel 200.000 stuks, die in heel Europa werden verkocht. Om de aantrekkelijkheid van bladmuziek te vergroten werden beroemde kunstenaars gevraagd illustraties te maken voor de omslagen. Daaronder bevinden zich grote kunstenaars als Paul Colin, Charles Gesmar, Boris en Roger de Valerio in Frankrijk, René Magritte, Peter de Greef en Jean van Caulaert in België, Willy Herzig en Paul Telemann in Duitsland en Otto van Rees, Chris Lebeau en, verrassend, Paul Schuitema in Nederland.

Wat opmerkelijk is, en wat pleit voor het beschouwen van bladmuziek als geheel eigen specialisatie, is het feit dat een aantal van de grote kunstenaars zijn talent bijna geheel aan bladmuziekontwerpen lijkt te hebben gewijd en niet aan bijvoorbeeld affiches. Een kunstenaar als Willy Herzig, die meesterlijke ontwerpen heeft gemaakt, waarin hij op ingenieuze wijze typografie en voorstelling met elkaar versmolt, is zo goed als onbekend. Een mooi voorbeeld is Jazz Drops (afb. p. 44). Paul Telemann blonk uit in het verwerken van opvallende dessins (afb. p. 47). Buiten het feit dat hij ook kinderboeken heeft geïllustreerd is er weinig over hem bekend. En de Belgische surrealist René Margritte heeft aanstekelijke Art Deco ontwerpen gemaakt, maar voornamelijk als omslag voor bladmuziek

De rol die bladmuziek speelde bij de verspreiding van de vormtaal van de Art Deco lijkt vaak onderschat te worden. Meer nog dan kostbare, luxe tijdschriften en modebladen heeft bladmuziek miljoenen mensen bereikt. Geliefde Art Deco thema's als de modieuze vrouw (afb. p.85, 86, 135), de jazz (afb. p.30, 31), Josephine Baker met haar *Revue Nègre* (afb. p.76) en het gestroomlijnde design duiken steeds weer op in de voorstellingen. De omslagen tonen de diversiteit van het uitgaansleven; van ballroom tot bioscoop. Ze spreken van een verdwenen wereld, waarin men over de dansvloer zwierde, flirtte en feest vierde.

Bladmuziek lijkt hét medium waarin de wereld van de Art Deco in al haar facetten samenkomt. Niet alleen in de onderwerpen, maar ook in de technische kant van het ontwerp.

De typografie is een belangrijk onderdeel van de vormtaal van de Art Deco en maakte in het interbellum een grote ontwikkeling door. Vandaar dat juist de bladmuziek, waar tekst en beeld samengaan, het karakter van de stroming zo pakkend weet te verbeelden. Letters zijn vaak vetgedrukt, geometrisch en schreefloos en ogen daardoor monumentaal (afb. p.42, 43). Veelvuldig vertoont een letter een verloop van dun naar breed. Bovendien wordt vaak gespeeld met schaduwwerking van de letters.

Een ander beeldelement, dat van de herhaling, versterkt het muzikale effect van de voorstellingen. Het ritmische patroon dat zo ontstaat, verbeeldt de melodie (afb. p.35). Geometrische vormen en opvallende kleurencombinaties als geel en blauw, rood en zwart, rood en groen en paars en geel verbeelden de abstractie van de muziek. Dit leidde tot spannende ontwerpen. Concentrische vormen, diagonaal- en zigzaglijnen en hoekige tegenstellingen tussen horizontale en verticale lijnen dragen bij aan een sterk constructief karakter (afb. p. 59, 65). Bovendien inspireerden de vormen van muziekinstrumenten de kunstenaars. Met name de vleugelpiano heeft tot inventieve omslagen geleid (afb. p. 45, 56).

Behalve de typografie en de beeldopbouw is ook de productie van bladmuziek exemplarisch voor de Art Deco. In de jaren twintig zijn de ontwerpen vooral kostbaar. De productie was arbeidsintensief en objecten verschenen veelal in kleine oplagen. De vervaardiging van deze voorwerpen was dan ook alleen mogelijk in een tijd dat de arbeidskosten laag waren. De beurskrach van 1929 zorgde voor een omslag. Massaproductie dwong de fabrikanten goedkope materialen te gebruiken, wat leidde tot innovaties als plastic en bakeliet. Deze materialen waren makkelijk toepasbaar en konden in bijna elke gewenste vorm worden gebogen. Bovendien glommen ze net als ivoor of zilver. Ook in bladmuziekontwerpen zien we een omslag van kostbaar en exclusief naar goedkoop en massaal doordat de druktechnieken lithografie en zingografie werden vervangen door fotografische technieken.

Hoewel er al snel werd overgeschakeld op goedkopere druktechnieken, zien we dat veel kunstenaars in hun ontwerpen ook de verworvenheden van oudere, luxueuzere methoden, zoals gebruikt voor bijvoorbeeld modeprenten uit de Art Deco, blijven verwerken. Met name de pochoirprent, een stenciltechniek, had tot een enorme grafische rijkdom geleid waar veel kunstenaars hun voordeel mee deden (afb. p.72, 73). De pochoir was ongekend populair in Frankrijk in het interbellum. Beroem-

de kunstenaars, waaronder Henri Matisse, Pablo Picasso en Kees van Dongen hebben zich ermee beziggehouden. Zeer bekend zijn bijvoorbeeld de pochoirs van Matisse voor het boek *Jazz* uit 1947. Het gebruik van metaalpigmenten, brons, goud, zilver en koper, die de omslagen zo'n aantrekkelijke glinstering verlenen, is mede geïnspireerd op de pochoirprenten (afb. p. 22, 97).

Een apart genre van bladmuziekomslagen is het gebruik van foto's in het ontwerp. De fotomontage, veelvuldig toegepast door studenten en docenten van het Bauhaus, een modernistisch bolwerk bij uitstek, bleek ook uiterst geschikt voor commerciële doeleinden. Juist om hits van beroemde films te gelde te maken werden shots van films op het omslag geplaatst (afb. p.74-75). De filmindustrie inspireerde kunstenaars, maar beïnvloeding vond waarschijnlijk ook in tegengestelde richting plaats. De filmmaatschappijen lijken de bladmuziekontwerpen nauwlettend in de gaten te hebben gehouden. Zo lijkt Paul Colins 'Album Wiener Doucet' de inspiratiebron te zijn geweest voor de pianoscène uit de film *The Goldiggers of 1933* van Busby Berkeley uit 1935 (afb. p. 98).

Met deze publicatie hopen we een aanzet te hebben gegeven tot verder bestudering van geïllustreerd bladmuziek. De juweeltjes die hier geopenbaard worden, zullen de fantasie waarschijnlijk weten te prikkelen van zowel verzamelaars als musea. Maar bovenal hopen we dat de lezer met veel plezier zal grasduinen in deze uitgave en zich telkens weer zal verbazen over de rijkdom van dit haast vergeten verleden.

Benno Tempel
Tentoonstellingsmaker
Kunsthall Rotterdam

MINISTÈRE DU COMMERCE ET DE L'INDUSTRIE

PARIS-1925

EXPOSITION
INTERNATIONALE
DES ARTS DÉCORATIFS
ET INDUSTRIELS
MODERNES
AVRIL-OCTOBRE

PROGRAMME OFFICIEL

PRIX : 2 fr.

Robert Bonfils
Paris 1925 Exposition Internationale

Aan Dr. J. SCHOEMAKER en Mevr. J. SCHOEMAKER-FRENTZEN

VIER KINDERLIEDJES

MARIUS KERREBIJN

Eigendom der uitgevers:
G. Alsbach & Co., Amsterdam.

PRIJS f 0.75 n (V.P.)

Willem van Konijnenburg
Vier kinderliedjes zij

Willy Herzig
Zu Tee und Tanz, band 15 1930

Willy Herzig
1000 Takte Tanz, band 10 1934

Willy Herzig
Zum 5 Uhr Tee, band 12

Willy Herzig
Standard Tanzalbum, band 2 1935

René Magritte
L'Heure du tango
 © 1925

Peter de Greef
Un p'tit sourire © 1927

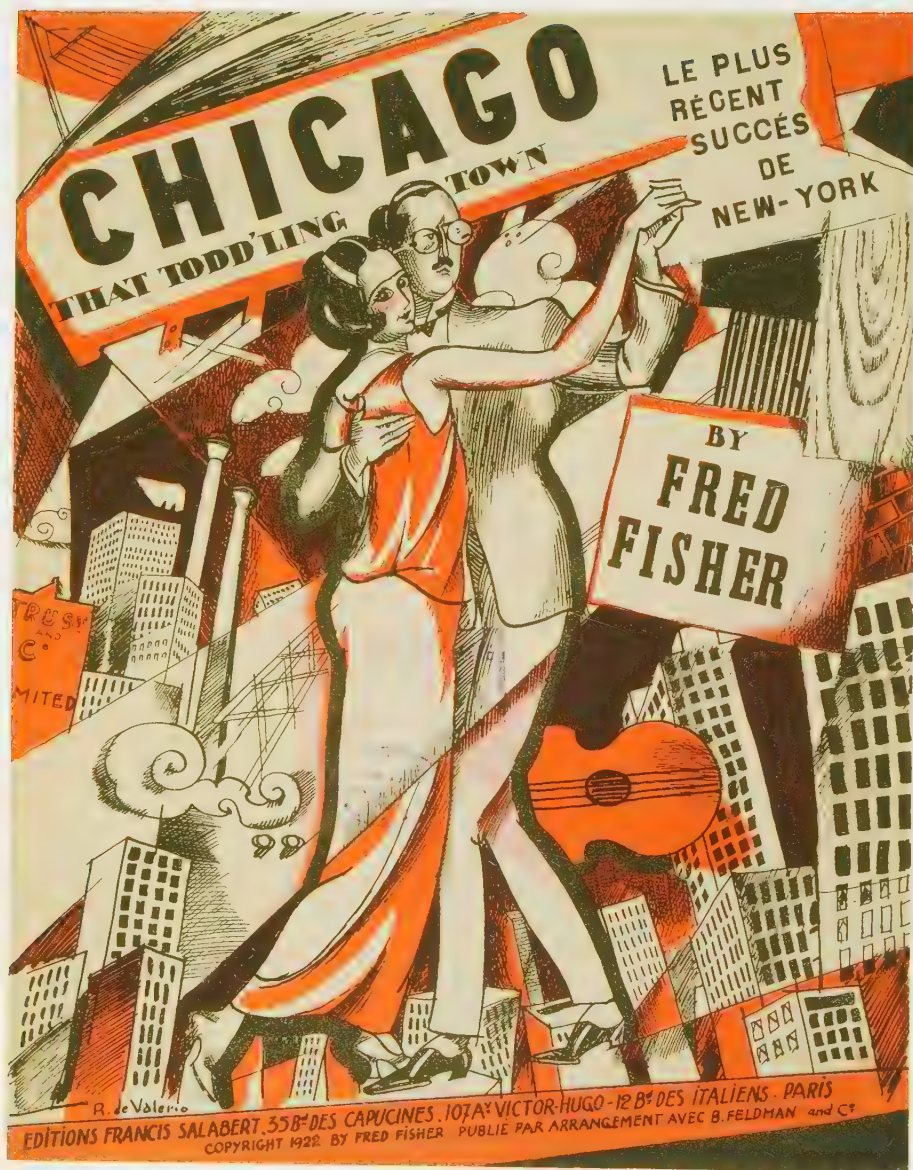

Jean van Caulaert
J'adore ça © 1923

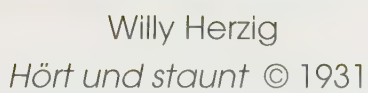

René Magritte
Un rien.... ©1925

Roger de Valerio
Chicago, that todd'ling town © 1922

Morriss
Sweet and lovely © 1931

Loris

I want to be kissed © 1925

BANJO PLAYING

NOVELTY
STEP-FOX
MUSIC BY:
J.A. BRONKHORST.

PUBLISHED
BY 'VARIA'

L. NIEUWSTR. 5.
NYMEGEN-HOLLAND.

Maas
Banjo playing zij

Pascal Bastia
C'est la dernière Java zj

MUSICAL DIGEST

A MUSIC MAGAZINE FOR EVERYBODY

Edited by
Pierre Ley

February 1931

Price 35 Cents

Published by

"MUSICAL AND MUSIC"

Page 34

Elaine Mason
Musical digest february 1931

MUSICAL DIGEST

THE WORLD IN MUSIC

July 1930

PRICE 35 CENTS

Elaine Mason
Musical digest july 1930

LA TROUBLANTE MÉLODIE QU'INTERPRÈTE RENÉ RUDEAU
AUX FOLIES-BERGÈRE DANS "UN VENT DE FOLIE"
LA NOUVELLE HYPER-REVUE DE LOUIS LEMARCHAND

RIEN QUE TOI, RIEN QUE MOI, RIEN QUE NOUS.

Les Editions du Music-Hall
Enoch et Cie Editeurs. 27 B^d des Italiens, Paris.
Londres. Berlin . New-York. Toronto. Melbourne.

Anton Girbal

Rien que toi, rien que moi, rien que nous © 1927

anoniem
The desert song © 1926

Willy Herzig
1000 Takte Tanz, band 14 1937

Willy Herzig
Beim Tanz der Jugend, band 8 1928

Zu Tee und Tanz

Band 9

Willy Herzig
Zu Tee und Tanz, band 9 1927

Willy Herzig
Zum 5 Uhr Tee, band 11
 1928

Willy Herzig
Zum 5 Uhr Tee, band 9
 1927

Atelier Hans Neumann

Maxim Foxtrot

© 1919

René Magritte

When the moon rises

©1925

M. Sturm
Jeder Tag hat 24 Stunden © 1931

JAZZ DROPS

TRANSCRIPTIONS FOR PIANO BY
D. R. B. KAPER

1. THE WEDDING OF THE
PAINTED DOLL.
2. AIN'T MISBEHAVIN'.
3. DREI MUSKETIERE.

ALBERTI · GMBH ·
BERLIN W. 50 ·

UIGAN · BRANDSTETTER, LEIDIG · BERLIN

Willy Herzig
Jazz Drops © 1930

COCKTAILS

JAZZ TRANSCRIPTIONS

FOR TWO PIANOS

- 1 MISS ANNABELLE LEE
- 2 GET OUT AND GET
UNDER THE MOON
- 3 RAQUEL
- 4 ONE STEP TO HEAVEN
- 5 SUNSHINE

HERZIG

ALBERTI G.M.B.H.
BERLIN W 50

Willy Herzig
Cocktails © 1929

Ich
lass
mich
gar
zu
gern

Javalied
TEEKANNE

TEXT UND MUSIK VON KARL ALFREDY.

PREIS FÜR KLAVIER: C. 250 AUFFÜHRUNG FREI! PREIS FÜR SALON-ORCHESTER: C. 60.000

EIGENTUM FÜR ALLE LÄNDER: MUSIK-VERLAG „METROPOL“, CHARLOTTENBURG II., JOACHIMSTHALERSTR. 7/8

Anoniem
Javalied Teekanne © 1924

Paul Telemann
Ta-Tao © 1914

Mach' Dir doch 'nen
TEXT VON
WILLI KOLLO *Bubikopf*

EDITION
VUVAC
VERLAGS- & VERTRIEBS-AG
BERLIN W 30 KRAUSLSTR. 16

MUSIK VON
WALTER KOLLO

AUS DER OPERETTE „DIE TANZENDE PRINZESSIN“ VON RICH. KESSLER

Willy Herzig

Mach' Dir doch 'nen Bubikopf © 1924

Willy Herzig
Du bist mein Diamant © 1930

DIANE

valse de enoraque & lew polack

les auteurs de
charmaime

édité par les

éditions musicales

jam **foe**

40 bis faubourg poissonnière

PARIS

londres . new-york

berlin . bruxelles

raymond erny

prise : 6^f

Raymond Erny

Diane © 1927

Würth
C'est vous © 1927

Otto van Rees
Les vacances du Pantin 1925

Loris
Rosario © 1925

Loris
Headin' for Louis Ville © 1925

BAM BAM BAM SHORE

Lyric by
M. DIXON
Music by
R. HENDERSON

Prix: 6 fr

Publications **FRANCIS-DAY** (S.A.) 30, Rue de l'Échiquier, Paris (10e)

JEROME H. REMICK & CO., N. Y. & DETROIT

Authorized for sale and distribution in Europe except Great Britain and Scandinavia

P. F. D. 532

Loris

Bam Bam Bamy Shore © 1925

CHAPPELL S.A. ÉDITEUR

WHY STARS COME OUT AT NIGHT

PAROLES FRANÇAISES DE
LOUIS HENNEVE ET L. PALEX

"SAVEZ-VOUS POURQUOI...?"

PAROLES ANGLAISES ET MUSIQUE DE RAY NOBLE

PARAMOUNT PRÉSENTE:

THE BIG BROADCAST OF 1936

WHY STARS COME OUT AT NIGHT
"SAVEZ-VOUS POURQUOI...?"

I WISHED ON THE MOON
"J'AI FAIT UN VŒU"

WHY DREAM

DOUBLE TROUBLE

6^{FRS}
CHAQUE

CHAPPELL
PARIS

Kramer

Why stars come out at night © 1935

BESS, YOU IS MY WOMAN

BLEVINS DAVIS & ROBERT BREEN PRESENT

PORGY and BESS

MUSIC BY

GEORGE GERSHWIN

LIBRETTO BY

DUBOSE HEYWARD

LYRICS BY

DUBOSE HEYWARD and IRA GERSHWIN

CHAPPELL & CO. LTD
LONDON W.1.
GERSHWIN PUBLISHING CORP.
NEW YORK
CHAPPELL & CO. INC. NEW YORK
SOLE SELLING AGENT

I GOT PLENTY O' NUTTIN' . . . 2/6 NET. SUMMERTIME . . . 2/6 NET.
IT AIN'T NECESSARILY SO . . . 2/6 NET. BESS, YOU IS MY WOMAN . . . 2/6 NET.
PIANO SELECTION . . . 4/- NET.

7449

CHAPPELL & CO. LTD
PRIJS 1.50
MADE IN ENGLAND

signatuur onbekend
Bess, You is my woman © 1935

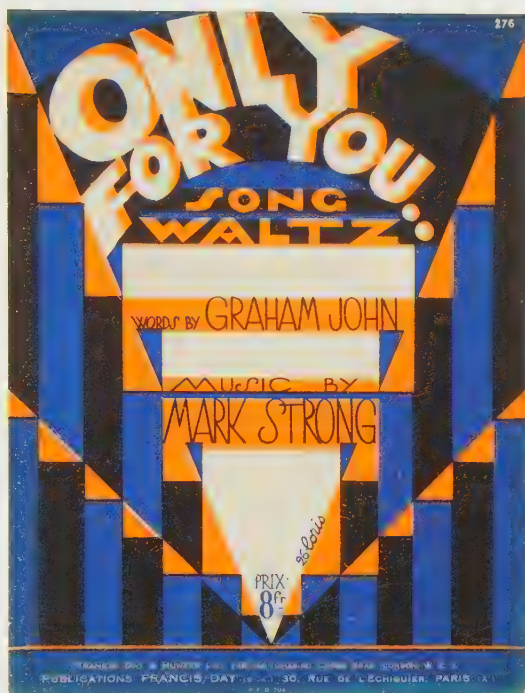

Loris
In a little Spanish town
 © 1926

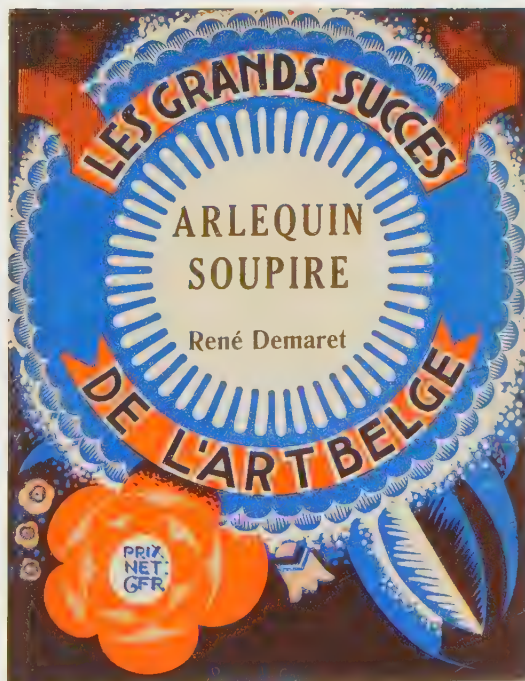

Roger de Valerio
O Lady be good
 © 1925

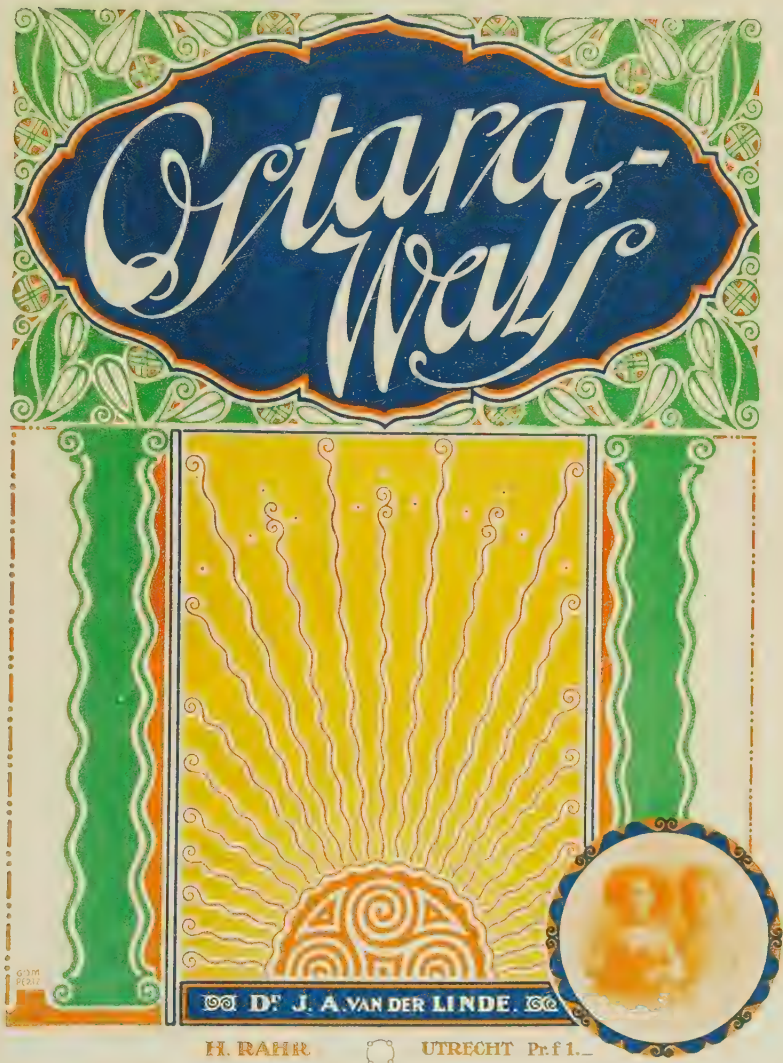
Loris
Only for you
 © 1925

Peter de Greef
*Les Grands Succes
 de l'art Belge*

Mathé v. d. Weiden
Op ter Olympiade 1928

Jan Gompertz
Ostarawals 1915

Arthur Th. Dirx
Lettre d'Amour zj

GLAD RAG DOLL

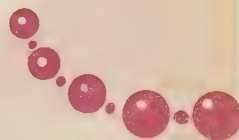
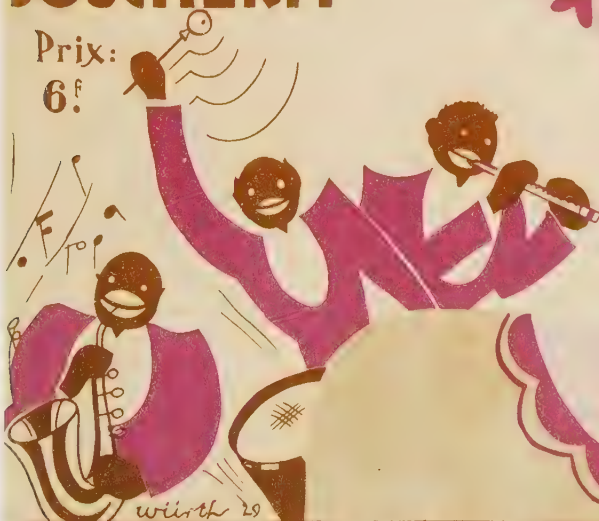
• FOX • TROT.
with Uke. Acc.

words by
JACK YELLEN

music by
MILTON AGER

and
DAN DOUGHERTY

Prix:
6f

PUBLICATIONS **FRANCIS-DAY** 30, RUE DE L'ÉCHIQUEUR, PARIS (X)
AGER, YELLEN & BORNSTEIN, INC. NEW YORK
467
Authorized for sale and distribution in France, French Possessions, Holland, Belgium, Luxembourg, Switzerland, Monaco, Italy.

Würth
Glad rag doll © 1929

Willy Herzig
100% Schlager © 1930

Willy Herzig
Peppina © 1931

Pieter J. Kuhn
Mijn vrouw is op reis! zij

MAN TANZT FOXTROTT

WORTE UND MUSIK VON SIEGWART EHRLICH OP. 71

Pegasus Theater- u. Musik-Verlag, GmbH, Berlin, W.1

Berliner Musikalien-Druckerei G.m.b.H.

Victor Arnaud
Man tanzt Foxtrott © 1919

Roger de Valerio

Delilah © 1917

Passing of Salomé

Collection des célèbres valses
d'ARCHIBALD JOYCE

VALSE

ARCHIBALD JOYCE
ÉDITION DE LUXE
3 fr.50 sans Augmentation

R. de Valerio

*Seule édition pouvant être vendue en
France, Belgique, Suisse française, Monaco,
Pologne, R^{usse}, Tchécoslovaquie, Roumanie, Turquie.*

EDITIONS FRANCIS SALABERT, 35 BOULEVARD DES CAPUCINES, PARIS.
VENTE EN GROS: PARIS, 22 RUE CHAUCHAT-BRUXELLES, 13 RUE DE LOXUM.

Roger de Valerio
Passing of Salomé © 1912

Ketty Ross

Un des tableaux les plus somptueux de la
"Grande Revue" de Mr Jacques-Charles présentée
au Music-Hall du Moulin-Rouge (dir. Jean Fabert)

CHINATOWN

Chante par ZAMORA et ARBEAU
Danse par OY-RA et BALDINI

Paroles de
*Lucien Boyer et
Jacques-Charles*

Musique de
Maurice Yvain

EDITIONS FRANCIS SAIABERT
PARIS - NEW-YORK. PRIX 4^e
R. de Valerio.

Roger de Valerio
Chinatown © 1924

Loris

Shanghai a Chinese romance © 1925

RENE BERNIER

Lionel Caruso

trois quatrains

pour ma mie

chant et piano

TEXTE DE R.DENOBELE

PRIX NET 12 frs

FERNAND LAUWERYNS EDEUR BRUXELLES

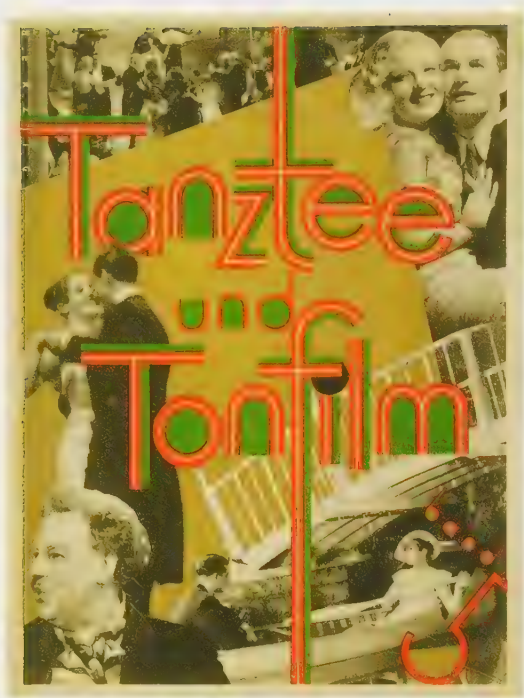
M. BAUGNIET

Marcel Baugniet
Trois quatrains pour ma mie, zj

Gorinthe
Parle Moi 1930

Willy Herzig
Tanztee und Tonfilm,
 band 5

Willy Herzig
Ufaton Bomben
 © 1932

Willy Herzig
Bomben auf Monte Carlo © 1931

MM. Dufrenne et Varna présentent "PARIS QUI REMUE"
Revue de MM. Henri Varna, Léo Lelievre et Earl Leslie au Casino de Paris

J'ai deux

amours

Fox-Trot

chanté par

JOSÉPHINE BAKER

paroles de

Géo Koger

et
H. Varna

musique de

Vincent

Scotto

Prix: 6^{frs}

EDITIONS FRANCIS SALABERT

PARIS - BRUXELLES - NEW-YORK - BERLIN

ZIG

J'ai deux amours 1930

*Le Succès de Jane Marnac
dans la revue du Casino de Paris
"On dit ça"*

*présentée par
Léon Volterra*

a Musique d'Volterra

*yo t'aime
et yo t'adore*

Schottisch Espagnole

Piano & Ch. 350
Piano seul 350
Chant seul 0.60

Edition CH. BOREL-CLERC
18, Passage de l'Industrie Paris
Copyright 1923 by CH. BOREL-CLERC

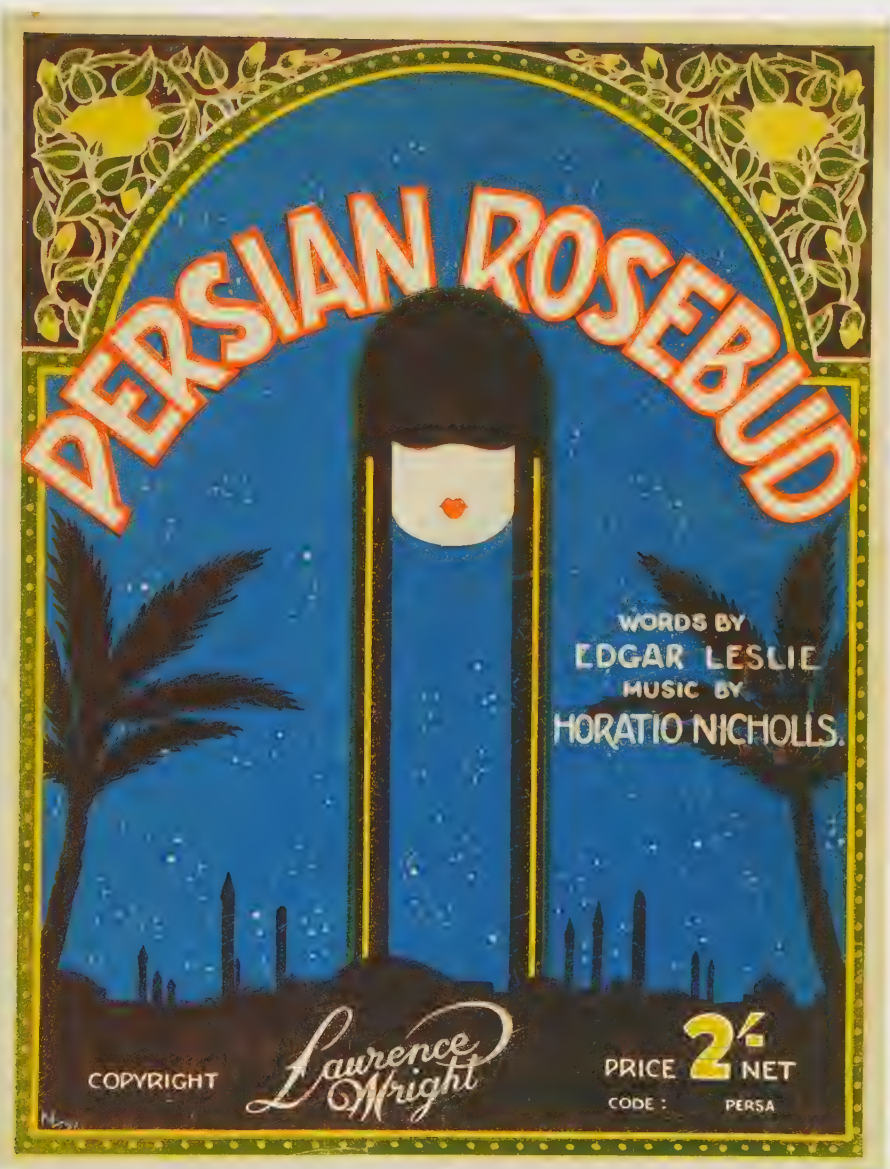
Paroles de J. Willemetz et Jacques Charles
Musique de Ch. Borel-Clerc

Charles Gesmar

Yo t'aime et yo t'adore © 1923

Fred Low
Wooing © 1921

signatuur onbekend
Persian Rosebud © 1927

Würth
My Angeline © 1929

Würth

I'm just a vagabond lover © 1929

Albert ROUSSEL

Donné de René Domange.

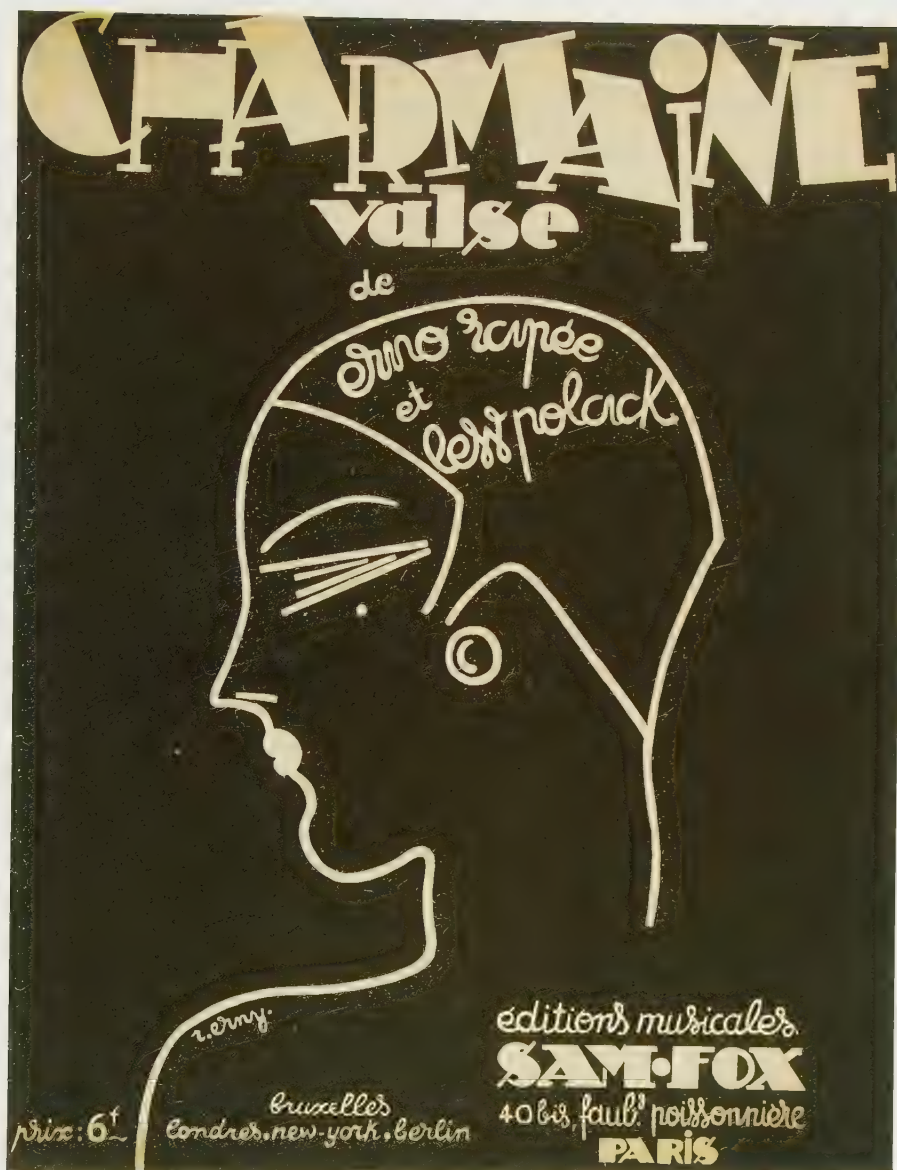
Donné de René Domange.

GRAND PRIX

PRIX NET
215

Maurice le Palud
Jazz dans la nuit © 1929

Raymond Erny
Charmaine © 1926

Jean van Caulaert
J'ai vu danser 1924

Jean van Caulaert
Good bye Shanghai
 1924

Jean van Caulaert
Pour te charmer 1924

Jean van Caulaert
Danse © 1925

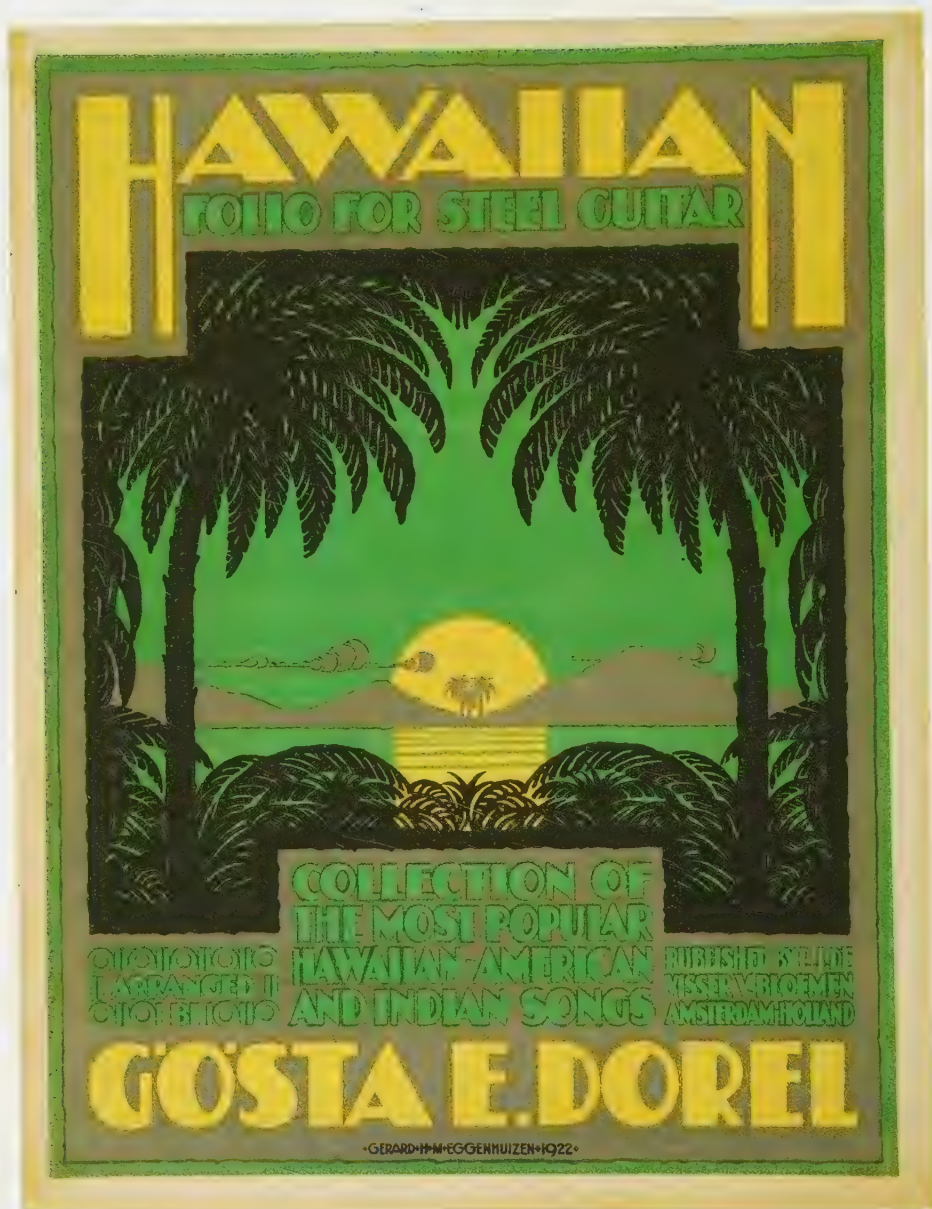

Paul Telemann
Die Mädels von Davos © 1922

Loris
Cupidon alone at last

Gerrard van Eggehuizen
Hawaiian Album for steelguitar zj

anoniem
'Asta' Marsch zij

Bernard Romein
18 St. Nicolaas &
Kerstliederen 1920

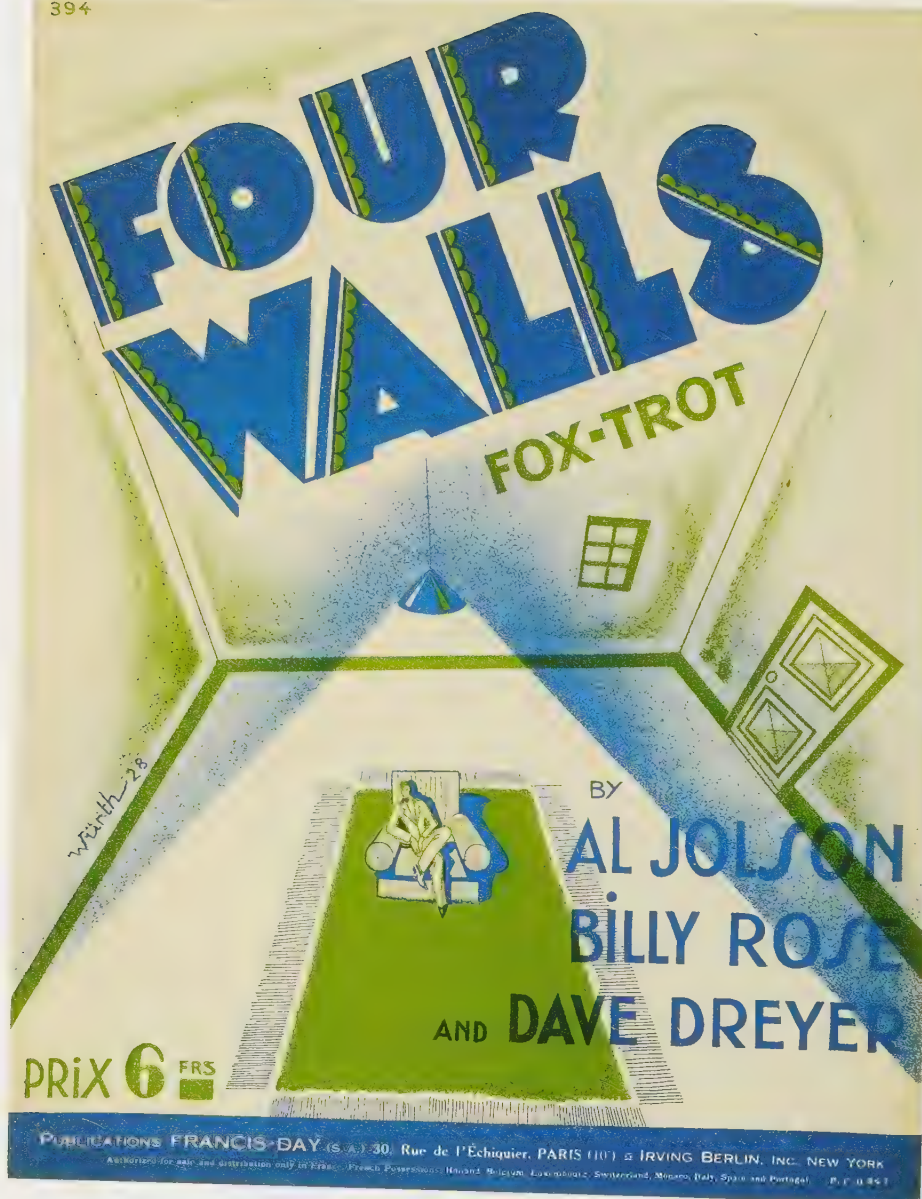

signatuur onbekend
L'Album musical 1938

Willy Herzig
1000 Takte Tanz, band 5 1931

Würth
Four walls © 1927

YOU WERE MEANT FOR ME

JE NE SUIS RIEN SANS VOUS

GROS SUCCÈS DU FILM SONORE
THE BROADWAY MELODY

THE METRO Goldwyn Mayer

PAROLES ANGLAISES DE
ARTHUR FREED

MUSIQUE DE
NACIO HERB BROWN

PAROLES FRANÇAISES DE
ROBERT VALAIRE

Würth

PUBLICATIONS **FRANCIS-DAY**, 30 RUE DE L'ÉCHIQUIER, PARIS(XI)
ROBBINS' MUSIC CORPORATION N.Y.

518

Authorized for sale and distribution only in France, French Possessions, Holland, Belgium, Luxembourg, Switzerland, Monaco, Italy, Spain and Portugal. F. P. D. 1196

Würth

You were meant for me © 1929

2113

UN DES SUCCÈS DE
LA REVUE DE PARIS
"LES AILES DE PARIS"
DE M.M. A. WILLEMETZ
SAINT GRANIER ET
JEAN LE SEYEUX
QUE PRÉSENTE
M. LÉON VOLTERRA
AU
CASINO DE PARIS.

DITES-MOI MA MÈRE

CHANSON
ONE-STEP
CRÉÉE
PAR

MAURICE
CHEVALIER

PAROLES DE
**ALBERT
WILLEMETZ**
MUSIQUE DE
MAURICE Y VAIN

PIEC
6
fr.

EDITIONS FRANCIS SALABERT PARIS, BRUXELLES,
NEW-YORK, BERLIN.

anoniem

Dites mois ma mère © 1927

WHEN A LADY MEETS A GENTLEMAN DOWN SOUTH

PAROLES ANGLAISES ET
MUSIQUE DE
DAVE OPPENHEIM,
MICHAEL H. CLEARY,
JACQUES KRAKEUR 2nd
(By arr. with Miller Music Inc.)

CHAPPELL S.A.
86-BP HAUSMANN
PARIS

KRAMER

Kramer

When a Lady meets a Gentleman down South © 1936

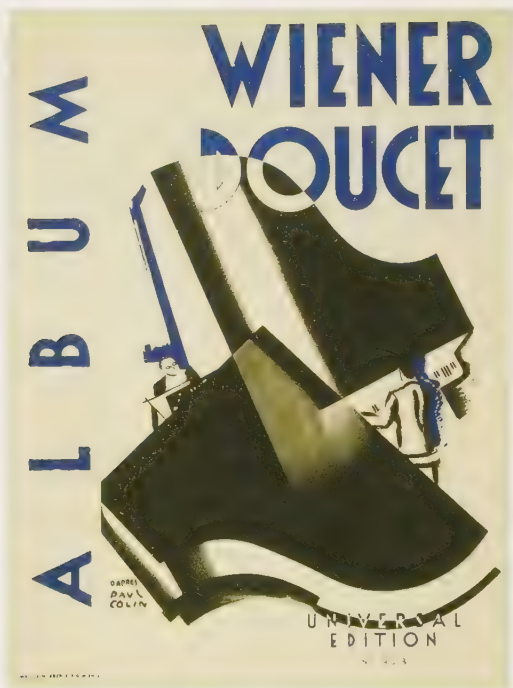

signatuur onbekend
Dancing album 1930

Mentor
Gouden Productie van het City Theater

Après Paul Colin
Wiener Doucet © 1929

Ary Verhaar
*Oude en nieuwe
 danswijzen* zj

Ary Verhaar
3 miniatuur sonaten zj

Würth
The Yale Blues © 1927

Loris
 Francis-Day, Album 3 1927

ON MELODIES FROM "WONDER BAR"

London Conway

102

Anoniem
Dancing puppets © 1930

Loris
Side by side © 1927

Peter de Greef
La sambamanie zj

Roger de Valerio
La La Lo La © 1921

Roger de Valerio
*A cup of coffee,
a sandwich and you*
© 1925

Edmond Nysten
Alamala 1923

Roger de Valerio
Parre nuestro © 1926

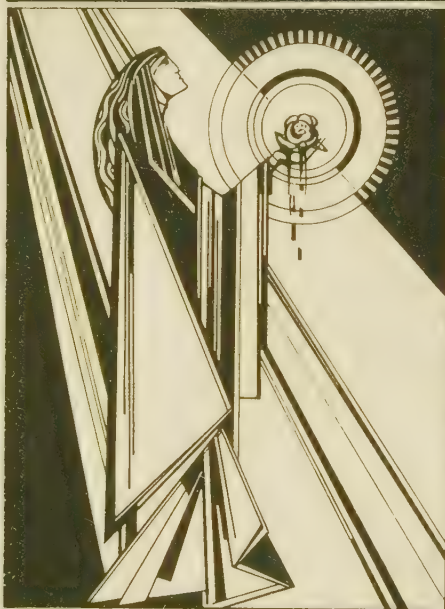
Peter de Greef
Dans tes yeux zj

Raymond Erny
Doll dance © 1926

IGNACY ≡ LILIEN

ELEGIE · SUR · LA · MORT · D'UNE
PRINCESSE · ENCHANTEE

G. ALSBACH · C.
AMSTERDAM

PRIX
F 1.50

Pieter Hofman

Elegie sur la morte d'une princesse zj

Paul Schuitema
Weihnachts Gesang zj

Würth

The song is ended © 1927

W. Malshow
Vasmaranda © 1924

Loris
La mantilla © 1925

Hans Rudi Erdt
Flieger Marsch © 1912

Roger de Valerio
Whispering © 1920

Roger de Valerio
Macheta Marquitta

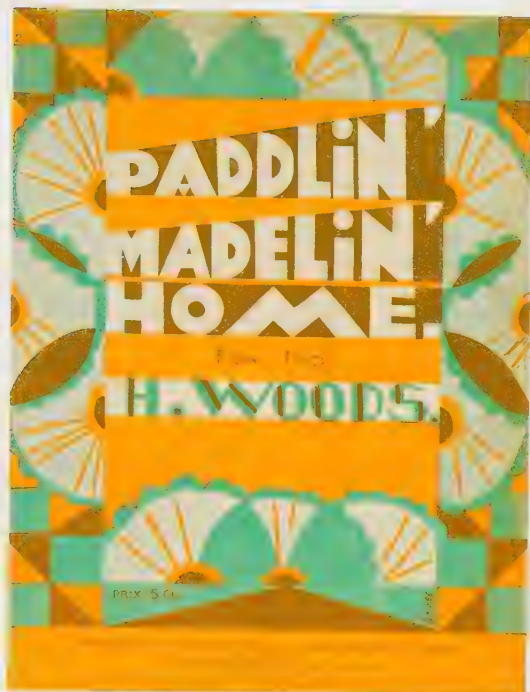
© 1923

Roger de Valerio
Wang wang blues

© 1921

Loris
Paddlin 'Madelin' home
© 1925

Roger de Valerio
Dinah
© 1926

10 Cts.

KONINKLYKE SCHOUWBURG

Frans zur Haar jr.
Koninklijke schouwburg 's-Gravenhage zij

Chris Agterberg
Stadsschouwburg
Utrecht 1928

Jac. Jongert
Tuschinski 1925

H Th. Wijdeveld
Iphigenie en Tauride 1930

Werner Graul
Metropolis 1926

Don
Casino de Paris 1928

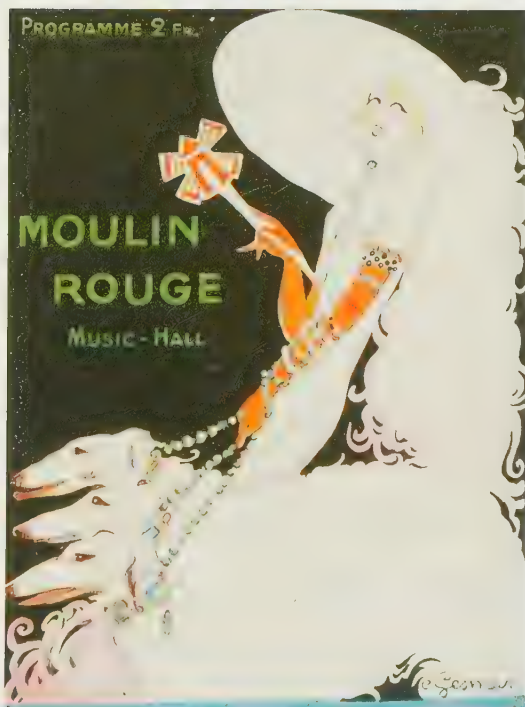

Charles Gesmar
Casino de Parijs
1923

ZIG
Casino de Paris 1931

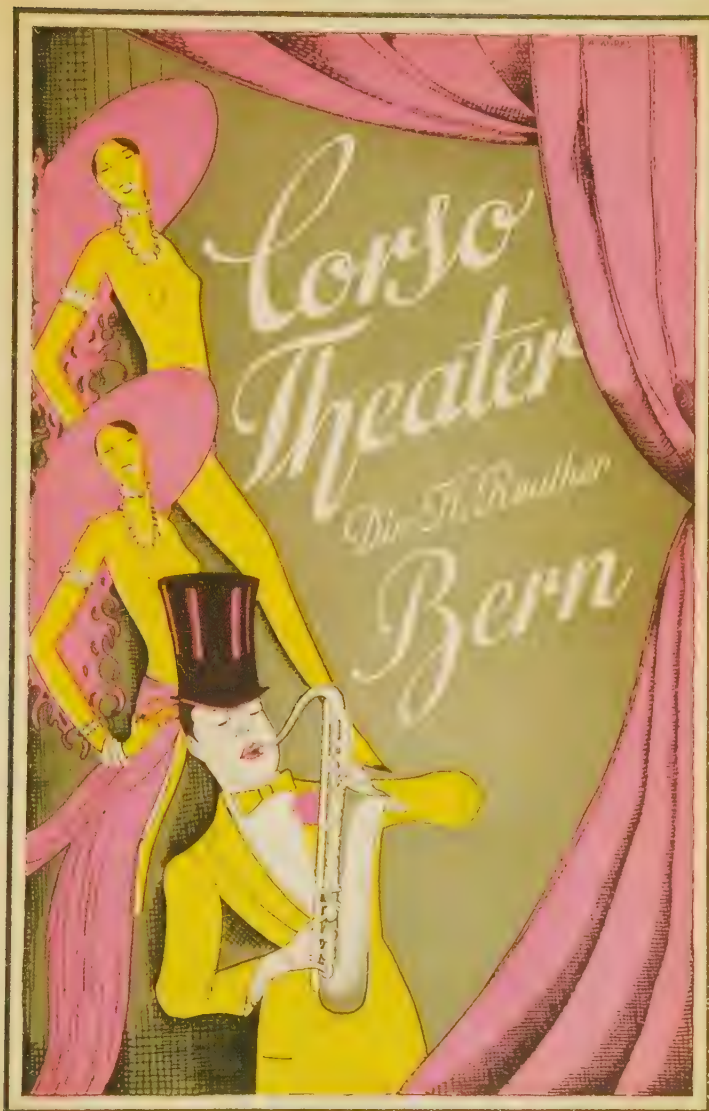
Charles Gesmar
Moulin Rouge Music-Hall
zj

Edouard Halouze
Apollo Music-Hall 1927

signatuur onbekend
Théâtre Saint-George
1934

anoniem
Corso theatre, Bern 1929

Umberto Brunelleschi
L'Opéra Comique 1919

Jean le Seyeux
Théâtre Lyrique 1928

Moriën
Centraal Theater zij

J. Kuiler
Java Soemba 1927

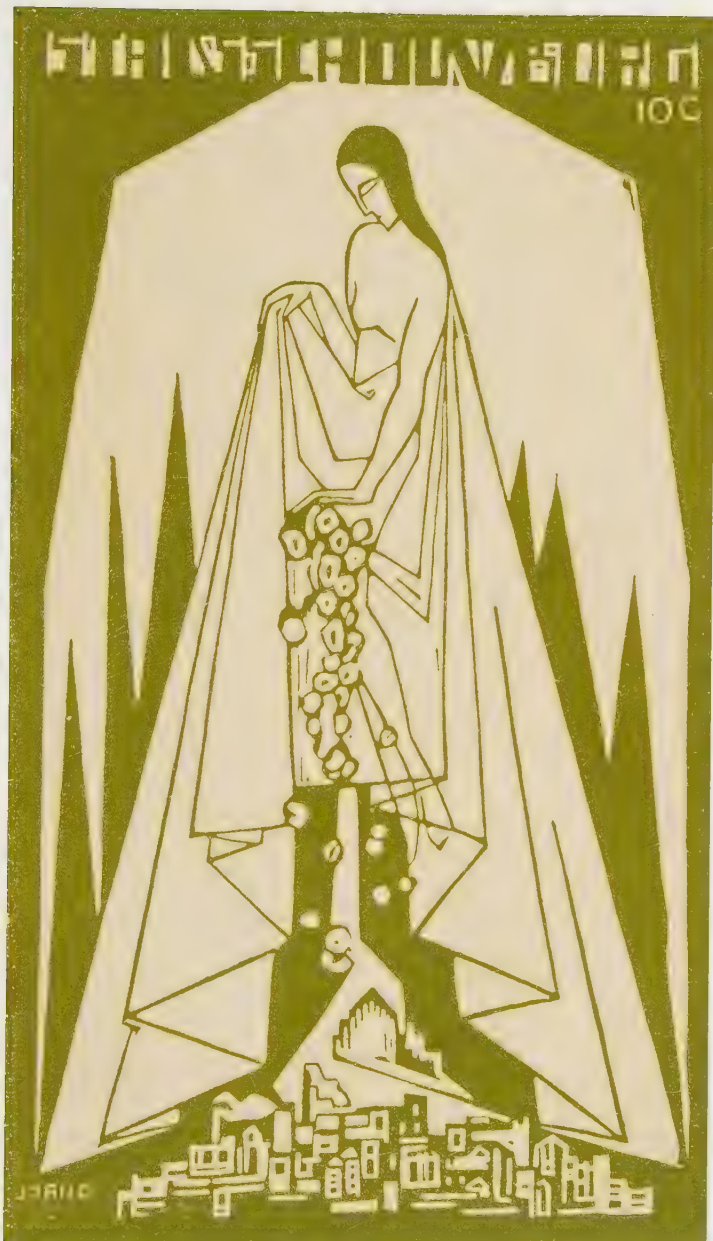
Programma

anoniem
Scala Den Haag zj

Pieter Hofman
Koninklijke schouwburg 's-Gravenhage 1927

Joan Collette
Stadsschouwburg zj

Prix : Fra. 5

Bruxelles en fleurs

Revue de l'Alhambra 1927

Album contenant 100 photographies des scènes et tableaux et portraits des artistes par le portraitiste S. POLAK.

signatuur onbekend
Bruxelles en fleurs 1927

M. Saint Martin
La Pie Qui Chante 1921

Paul Lanthe
Gaité Lyrique 1932

signatuur onbekend
Théâtre Danou 1932

INDEX ONTWERPERS

Van alle tentoongestelde werken en met verwijzing naar afbeeldingen in de catalogus

A

Agterberg Chris	121
Arnaud Victor	67
Atelier Neumann	

B

Barjansky Catherine	
Bastia Pascal	33
Baugniet Marcel	72
Berty Maurice	
Beyerböck Ino	
Bonfils Robert	20
Broggel Willy	
Brunelleschi Umberto	128

C

Caulaert Jean van	27-84-85
Cohen Fré	
Colin Paul	98
Collette Joan	133
Conway Gordon	102
Cosmali Aldo	
Cramer Rie	

D

Dekker Cornelis	
Dirkx Arthur Th.	62
DON	124

E

Eggenhuizen Gerrard H.M.van	88
Erdt Hans Rudi	116
Erny Raymond	50-83-109

F

Follot Paul .....

G

Gelder Pieter van .....

Gesmar Charles 77-122-124-125

Girbal Anton 36

Gompertz Jan 61

Gorinthe 73

Graul Werner 123

Greef Peter de 27-59-104-108

H

Haar jr Frans zur 120

Halouze Edouard 126

Hasings .....

Herzig Willy 22-23-24-25-29-38-39-40-41-44-45-48-49-64-65-74-75-91

Hoef Chris van der .....

Hofman Pieter A.H. 110-132

Hohlwein Ludwig .....

Holst Richard Roland .....

Hynckes Raoul .....

J

Jongert Jac. 121

Jung Carlo .....

Juon Paul .....

K

Karczag Lilian M. ....

Kemper .....

Konijnenburg Willem van 21

Kral .....

Kramer 56-95

Kuhn Pieter J. 66

Kuiler J. 130

L

Lanthe Paul	136
Lauwers J.	
Lebeau Chris	
Loris	4-31-53-54-55-58-59-71-87-101-104-115-119
Low Fred	78

M

Maas	32
Magritte René	26-27-42-144
Malshow W.	113
Martin M.Saint	135
Mason Elaine	34-35
Mentor	97
Meurrens Leo	
Million Colors	
Molkenboer Antoon	
Montero V.de Regio	
Moreau M.	
Moriën	129
Morriss	30

N

Neidhardt	
Nuiver Jac.	
Nysten Edmond	106

O

Oosting Jeanne Bieruma	
Ortmann Wolfgang	
Ott Elias	

P

Palud Maurice le	82
Peels Johan	
Pigeot Pierre	
Portugaal A.W. den Beer	
Prins Leendert K.C.	
Profit	

R

Rahma = Henri F. Raemaeker	
Rees Otto van	52
Romein Bernard	89
Ru Huib de	

S

Schuitema Paul	111
Schwarz S.L. ('Moemie')	
Seyeux Jean le	128
Snischek Max	
Starmer	
Storm	
Sturm M.	43

T

Telemann Paul	47-86
Tollenaar Annie	

U

Uytvanck Valentyn van	

V

Valerio Roger de	28-58-68-69-70-105-107-117-118-119
Vecht Nico N.J. van de	
Verhaar Ary	98-99
Vroom Gerard	

W

Weiden P.J. (Mathé) van der	60
H. Th. Wijdeveld	122
Wijnman Wim	
Worm Karl	
Würth	51-63-80-81-92-93-100-112

Z

ZIG = Fulbert Bardou ?	76-125

Selectieve biografie:

Victor Arwas, *Art Deco*, Londen 1980

Mike Darton (red.), *Art Deco. An Illustrated Guide to the Decorative Style 1920-40*, Londen 1990

Giuliano Ercoli, *Il pochoir Art Deco*, Florence 1987

Bevis Hillier, *Art Deco*, Londen 1968

Patricia Frantz Kery, *Art Deco Graphics*, New York 1986

Dan Klein, Nancy A. McClelland en Malcolm Haslam, *In the Deco Style*, Londen 1987

Rob Meijer, 'Het kleine affiche', *Boekenpost* 62 (2002); 65 (2003); 77 (2005); 79 (2005); 80 (2005)

Julian Robinson, *Art Deco Prentkunst*, De Bilt 1989

Tent. Cat. *Art Deco 1910-1939*, Londen (V&A Museum), 2003

Idee en samenstelling: Rob Aardse en Benno Tempel
Collectie: © Rob Aardse, Warmond
Fotografie: Fotostudio Leeman
Vormgeving: CO2 Premedia bv, Amersfoort
Teksten: Rob Aardse
Adrienne Fontainas
Norbert Poulain
Benno Tempel
Redactie: G.H.J. Seegers

Van werken van beeldende kunstenaars aangesloten bij een CISAC-organisatie is het auteursrecht geregeld met Beeldrecht te Amsterdam. © c/o Beeldrecht Amsterdam 2006

© 2006 Bekking & Blitz Uitgevers b.v.
Postbus 286
3800 AG Amersfoort
www.bekkingblitz.com

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 90 6109 5891

ART DECO ZWIER EN MELODIE

De wereld van elegante dames en charmante heren komt tot leven in deze publicatie. Tango, foxtrot en charleston werden gedanst in de mondaine uitgaansgelegenheden van Parijs, Berlijn Brussel en Amsterdam. Om de bekende en populaire melodieën uit het interbellum te kunnen spelen, waaronder evergreens als *'The song is ended. But the melody lingers on'* van Irving Berlin en *'O lady, be good'* van Georges Gershwin, werd er bladmuziek geproduceerd met oplagen van wel 200.000 stuks, die in heel Europa werd verkocht. Om de aantrekkelijkheid van bladmuziek te vergroten werden beroemde kunstenaars gevraagd illustraties te maken voor de omslagen. Deze voorstellingen getuigen van de bijzondere en karakteristieke vormen van de Art Deco met zijn gestileerde elegantie en gedurfde kleurencombinaties. Geliefde Art Deco thema's als de modieuze vrouw, de Jazz, Josephine Baker en gestroomlijnd design brengen een tijd tot leven die de fantasie nog steeds weet te prikkelen. Ruim 150 afbeeldingen van ontwerpen van bekende kunstenaars als René Magritte, Paul Colin, Willy Herzig, Rie Cramer, Chris Lebeau, Charles Gesmar, Otto van Rees en Peter de Greef, tonen de diversiteit van het uitgaansleven; van ballroom tot bioscoop.

